

корекції ст. 130 ЦПК України та заміні у ч. 1 ст. 130 ЦПК України слова «швидкого» словом «своєчасного».

Список використаних джерел

1. Civil Procedure Rules [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.justice.gov.uk/civil/procrules_fin/contents/parts/part01.htm.
2. Federal Rules Of Civil Procedure: amendments received to May, 2006. – Thomson-West. – 916 p. – P. 37.
3. Werlauff E. Civil Procedure in Denmark / E. Werlauff. – Kluwer Law International, 2009. – P. 72.
4. Приходько И.А. Доступность правосудия в арбитражном и гражданском процессе: основные проблемы / И.А. Приходько. – СПб.: Издательский Дом С.-Петербурб. гос. ун-та, 2005. – С. 601.
5. Нижник А. Питання судового захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні / А. Нижник // Право України. – 2010. – № 2. – С. 74.

*Ющенко С. С.,
молодший науковий співробітник
Українського мовно-інформаційного
фонду НАН України*

ВІРТУАЛЬНА ЕКСПЕРТНА ЛАБОРАТОРІЯ

Віртуальна експертна лабораторія (ВЕЛ) – це комп'ютерне мережеве технологічне середовище, що забезпечує скоординовану роботу територіально розподіленого колективу, який працює над розв'язанням спільного завдання – створення змістовно, логічно та лінгвістично досконалих нормативно-правових актів (НПА) та складається з нормопроектувальників і лінгвістів-експертів.

Теоретико-лінгвістичні засади україномовних інтелектуальних систем було сформульовано ще у 90-х роках минулого сторіччя видатним українським

мовознавцем, академіком НАН України В. М. Русанівським, але практична реалізація повнофункціональних віртуальних лінгвістичних лабораторій стала можливою лише із розвитком комп'ютерної техніки, інфраструктури Інтернету, відповідних програмно-технологічних інструментів.

Основним рушійним мотивом у справі впровадження мовно-орієнтованих інформаційних технологій у нормотворчі процеси є досягнення максимальної об'єктивності, оперативності, дієвості та результативності лінгвістичних експертиз НПА. Без відзначених якостей лінгвістична експертиза перетворюється на суто формальний захід та стає, з огляду на тривалий ітеративний характер редагування та узгодження текстів, ще однією високоінерційною ланкою законодавчої системи.

ВЕЛ розробляється в Українському мовно-інформаційному фонді НАН України (УМІФ) на програмній базі апробованої та успішно функціонуючої *віртуальної лексикографічної лабораторії*. В основу представлення результатів лінгвістичних експертиз НПА у ВЕЛ покладено системотехнічні принципи *лінгвістичних корпусів* (ЛК) – спеціалізованих електронних бібліотек природномовних текстів, наділених певною додатковою структурою. Ця структура утворюється шляхом *маркування* – приписування компонентам текстів спеціальних міток (маркерів), які вибираються зі скінченної множини. У залежності від типу маркеру, експлікуються, наприклад, елементи бібліографічного опису (т.з. бібліографічне маркування), елементи структури (структурне маркування), різні лінгвістичні (морфологічні, синтаксичні, семантичні тощо) параметри.

Експерти-лінгвісти, встановивши помилку (за нашої термінологією – *мовно-інформаційну девіацію* (МІД)) у текстах, що надійшли на експертизу, використовуючи блоки інтерфейсу ВЕЛ, в «ручному» режимі маркують фрагмент (конструкцію / об'єкт) тексту, який є «матеріальною оболонкою», «носієм» МІД, тобто присвоюють цьому фрагменту одну чи, за необхідністю, декілька рубрик / підрубрик за *класифікатором* (рубрикатором) МІД, що був з цією метою розроблений в УМІФі. *Класифікатор* МІД побудований за

ієрархічним принципом, являє собою неорієнтований граф типу «дерево», головний ряд якого утворений чотирма групами – I. Лінгвістичні девіації; II. Екстралінгвістичні девіації; III. Структурно-графічні девіації; IV. Термінологічні девіації, кожна з яких містить рубрики та підрубрики. Кінцевими вузлами («листя») є промарковані експертами фрагменти, їх довжина варіює від одного слова до кількох абзаців.

Девіаційне маркування дозволяє вирішувати такі наріжні завдання, як створення бази даних МІД, ведення обліку виправлених МІД та врахованих зауважень експертів, отримання різноманітних статистичних даних щодо МІД, розроблення алгоритмів їх пошуку та локалізації, одноманітність представлення результатів експертиз, вироблення критеріїв оцінки якості тексту та рекомендацій щодо запобігання МІД.

ВЕЛ забезпечує взаємоконтроль та навчання експертів, а головне – оперативний зворотний зв'язок із нормопроєктувальниками.